

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/kultura/127363,Mieczyslaw-Voit-Aktor-niepokorny.html>

Magazyn archiwalny, ul. Kłobucka. Fot. Katarzyna Adamów (IPN)

BIOGRAM / BIOGRAFIA

Mieczysław Voit. Aktor niepokorny

Autor: KATARZYNA ADAMÓW 03.08.2026

W Polsce Ludowej środowiska artystyczne stanowiły szczególny obiekt zainteresowania komunistycznego aparatu bezpieczeństwa. Artyści nierzadko cieszyli się popularnością i ogromnym zaufaniem opinii publicznej. Dla reżimu, który opierał się na propagandzie i kontroli przekazu, taki autorytet mógł być zagrożeniem.

Aktorzy mogli przemycać podczas przedstawień teatralnych, w monologach czy scenach filmowych, elementy „niebezpieczne” dla władzy. Nawet najdrobniejszą krytykę systemu rządzący interpretowali jako formę oporu i ataku na istniejący porządek.

Wielu aktorów, szczególnie w latach 70. i 80., otwarcie wspierało opozycję demokratyczną. Występowali na wiecach, deklamowali zakazane utwory, uczestniczyli w wydarzeniach kulturalnych organizowanych przez środowiska opozycyjne. Niektórzy podpisywali listy protestacyjne, wspierali Komitet Obrony Robotników (KOR) czy byli członkami bądź sympatykami NSZZ „Solidarność”.

Kosztowne spotkanie z ojcem

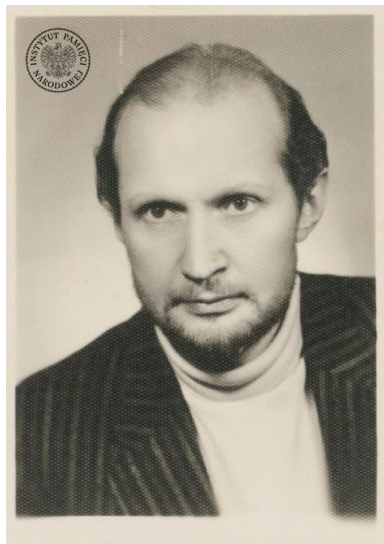
Mieczysław Voit (ur. 2 sierpnia 1928 r. w Kaliszu, zm. 31 stycznia 1991 r. w Warszawie), znany aktor teatralny i filmowy, kojarzony m.in. z ról w takich filmach jak: „Matka Joanna od Aniołów”, „Sanatorium pod Klepsydrą”, „Krzyżacy” czy serialu „Alternatywy 4” znalazł się – jak wielu ludzi kultury w Polsce Ludowej – w kręgu zainteresowania Służby Bezpieczeństwa.

Roman Voit nie podjął ryzyka powrotu i pozostał na emigracji w Londynie. Mieczysławowi nie udało się przedostać do ojca. Zatrzymano go na granicy, przekazano stronie polskiej i osadzono na dwa miesiące w więzieniu.

Voit cieszył się dużym szacunkiem publiczności, a jego styl gry oparty był nie tylko na wyjątkowej aparycji, doskonałej dykcji i mocnym głosie, ale i na emocjach, pasji i swojego rodzaju duchowości. Jego inwigilacja była częścią szerszych działań podejmowanych przez aparat bezpieczeństwa PRL wobec przedstawicieli środowisk twórczych.

Mieczysław Voit znalazł się w zainteresowaniu UB już w 1948 r. Na początku czerwca 1948 roku Mieczysław Voit, wówczas student Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, został zatrzymany podczas próby nielegalnego przejścia granicy czechosłowacko-niemieckiej. Młody chłopak chciał spotkać się z ojcem Romanem, który po wojnie nie wrócił do komunistycznej Polski.

Warto wspomnieć, że Roman Voit miał powody by obawiać się powrotu do kraju. Przed wojną był bankowcem, członkiem POW, oficerem WP (uczestnikiem walk o Lwów 1918-1919 oraz wojny polsko-bolszewickiej). Po agresji Związku Sowieckiego na Polskę został aresztowany przez NKWD i zesłany do łagru nad Kołymą. Po wojnie, nie podjął ryzyka powrotu i pozostał na emigracji w Londynie.

Mieczysław Voit, b.d. (fot. z zasobu AIPN)

Mieczysław Voit, b.d. (fot. z zasobu AIPN)

Mieczysławowi nie udało się przedostać do ojca. Zatrzymano go na granicy, przekazano stronie polskiej i osadzono na dwa miesiące w więzieniu. Młody chłopak tłumaczył się funkcjonariuszom, że chciał dotrzeć do Paryża, aby zwiedzać tamtejsze muzea.

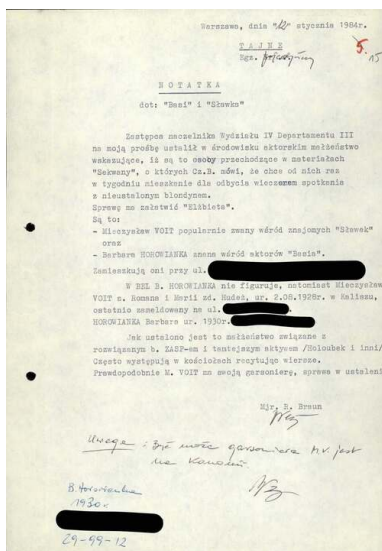
To wydarzenie zaważyło na jego dalszym losie: znalazł się w zainteresowaniu aparatu bezpieczeństwa, który śledził jego losy przez kolejne dekady. Nie został formalnie skazany za działalność polityczną, ale już sama próba opuszczenia Polski była postrzegana jako akt nielojalności wobec nowej władzy.

Na celowniku безпеki

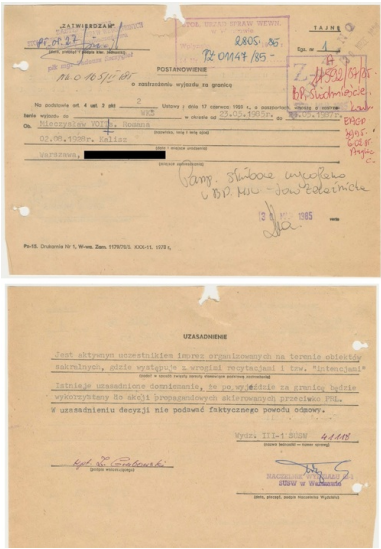
Z zachowanych w Archiwum IPN zapisów ewidencyjnych wynika, że w latach 1960-1982 Mieczysław Voit był wielokrotnie odnotowywany w kartotece Biura „B” MSW z powodu kontaktów z cudzoziemcami oraz dyplomatami z krajów kapitalistycznych.

W czasie stanu wojennego Mieczysław Voit związał się z Duszpasterstwem Środowisk Twórczych. Występował na wieczorkach poetyckich w kościołach, salach parafialnych i plebaniach, recytując wiersze i biorąc udział w przedstawieniach o tematyce patriotyczno-religijnej.

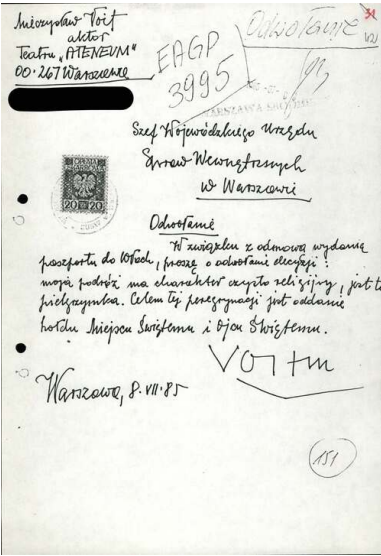
W aktach zabezpieczenia operacyjnego dotyczących żony Voita, aktorki Barbary Horawianki, można znaleźć donosy tajnych współpracowników. Wynikało z nich, że Mieczysław Voit wraz z żoną utrzymują kontakt z działaczami zdelegalizowanej „Solidarności” oraz „z rozwiązaniem b. ZASP-em i tamtejszym aktywem”. Z tego też powodu w maju 1985 r. Voit otrzymał zastrzeżenie wyjazdów zagranicznych na 2 lata oraz odmowę wydania paszportu na wyjazd do Włoch na spotkanie z papieżem Janem Pawłem II.

Notatka z 12 stycznia 1984 r.
dotycząca Mieczysława Voita i
Barbary Horowianki (z zasobu
AIPN)

Postanowienie o zastrzeżeniu
Mieczysławowi Voitowi wyjazdu
za granicę (z zasobu AIPN)

Odwołanie Mieczysława Voita do
szefa WUSW w Warszawie z 8
lipca 1985 r. (z zasobu AIPN)

W raportach operacyjnych pojawiały się wzmianki o małżeństwie Voitów jako o ludziach o „postawie ideowo niepewnej”, „bliskich z Kościołem” oraz niezaangażowanych „w sprawy socjalistycznej kultury”.

Inwigilacja Voita wpisuje się w szerszy kontekst represji i nacisku stosowanych wobec artystów w Polsce Ludowej. Choć nie był on aktywnym opozycjonistą, jego niezależność światopoglądowa i silna osobowość czyniły go obiektem zainteresowań bezpieki.

* * *

W zasobie Archiwum IPN możemy odnaleźć szereg dokumentów dotyczących Mieczysława Voita. Informacje na ten temat znajdują się m.in. w inwentarzu archiwalnym IPN oraz w katalogu osób rozpracowywanych przez SB, publikowanym przez Biuro Lustracyjne IPN.

Więcej interesujących materiałów na profilu **Archiwum IPN**

COFNIJ SIĘ